

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การออกแบบเรขศิลป์สำหรับการสร้างอัตลักษณ์ และส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนภูเก็ต” มีจุดมุ่งหมายเพื่อออกแบบ และพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบ ต้นแบบ และแนวทางการใช้เรขศิลป์เพื่อสร้างอัตลักษณ์มาตรฐานสำหรับสำหรับชุมชนภูเก็ต เพื่อนำไปเป็นแนวทางการสื่อสารอัตลักษณ์องค์กร หรือปรับประยุกต์ใช้สร้างภาพลักษณ์กับชุมชนภูเก็ต ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการสื่อสารในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกชุมชนภูเก็ต โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วย

1. ประชากรในพื้นที่ชุมชนภูเก็ต จำนวน 30 คน
2. ประชากรในการสนทนากลุ่ม ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากการระดมสมองอภิปรายในเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ตและสิ่งที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อหาอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ พัฒนาและสังเคราะห์เป็นผลงานการออกแบบ จำนวน 20 คน ประชากรที่เป็นตัวแทนจากชุมชนภูเก็ต จำนวน 2 ท่าน
3. ตัวแทนชุมชนภูเก็ต คือ ประธานชุมชนภูเก็ตหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนักออกแบบเรขศิลป์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อรับรองผลงานการออกแบบ อัตลักษณ์ และประเมินความพึงพอใจผลงานการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต จำนวน 5 ท่าน
4. ประชากรในการตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต จำนวน 105 คน จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1. ประชากรในพื้นที่ชุมชนภูเก็ต และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน กลุ่มที่ 2. ประชากรทั่วไป จำนวน 50 คน และกลุ่มที่ 3. นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากชุมชนภูเก็ต รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากชุมชนภูเก็ต จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเบรชศิลป์สำหรับการสร้างอัตลักษณ์ และส่งเสริมภาพลักษณ์ชุมชนกุฎีจีน คือ

แบบสัมภาษณ์เพื่อหาอัตลักษณ์และแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนกุฎีจีนคำถามปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ

2.1 ผลงานการออกแบบอัตลักษณ์ในรูปแบบตราสัญลักษณ์ จำนวน 2 กลุ่มรวม 11 รายการ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง

2.2 ประเด็นคำถามเพื่อใช้รองรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ เพื่อรับรองตราสัญลักษณ์และผลงานการออกแบบอัตลักษณ์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

2.3 ประเด็นคำถามเพื่อใช้รองรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อเพื่อนำตราสัญลักษณ์ชุมชนกุฎีจีนต้นแบบไปทดสอบใช้และประเมินความพึงพอใจ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลงานการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนกุฎีจีน (ภาคผนวก ข) เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบแบบสอบถามประกอบไปด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อผลงานการออกแบบ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคือ

5 มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 มีความเหมาะสมมาก

3 มีความเหมาะสมปานกลาง

2 มีความเหมาะสมน้อย

1 มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

และมีข้อเสนอแนะจำนวน 1 ข้อ

โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของระดับปัญหา ตามวิธีของเบสท์และคานัน (Best and Kahn, 1993) โดยเกณฑ์การแปลความหมายตรงมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมมาก

2.51 – 3.50	หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อย
1.0 – 1.50	หมายถึง มีความเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ เพื่อหาอัตลักษณ์และแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชน กุฎีจีน ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความคิดเห็น สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง จากนั้นนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาแปลงเป็นค่าคะแนนค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective:IOC) ดังนี้

มีความคิดเห็นสอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น +1
มีความคิดเห็น ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น 0
มีความคิดเห็น ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น -1

โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8 – 1.00 จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผลงานการออกแบบ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง และผ่านการรองรับผลงานด้วยการประชุมกลุ่มย่อยกับตัวแทนชุมชนกุฎีจีน และ

3.3 ประเด็นคำถามเพื่อใช้รองรับการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อคัดเลือกอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบ และครั้งที่ 2 เพื่อคัดเลือกอัตลักษณ์ในการออกแบบและนำไปพัฒนาเป็นงานต้นแบบ ผู้วิจัยนำประเด็นคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความคิดเห็น สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง จากนั้นนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ มาแปลงเป็นค่าคะแนน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective:IOC) ดังนี้

มีความคิดเห็นสอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น +1
มีความคิดเห็น ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น 0
มีความคิดเห็น ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น -1

โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง 0.8 – 1.00 จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะการจัดทำประเด็นคำถามประกอบการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์และนำมาพัฒนาเป็นผลงานการออกเรขศิลป์ในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนภูเก็ต ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสังเคราะห์อัตลักษณ์และสร้างแนวทางการใช้เรขศิลป์สำหรับสร้างอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต

ศึกษาเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรองได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงภาคสนาม (Field-Study) ด้วยการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) ลงพื้นที่สำรวจ (Field research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เป็นหลัก รวมทั้งซักถามและจดบันทึกข้อมูลระหว่างการสังเกต และหลังการสังเกต บริบทเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนภูเก็ตที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต เช่น สถาปัตยกรรม ลักษณะเด่น อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์รูปแบบอัตลักษณ์และสร้างแนวทางการใช้เรขศิลป์สำหรับสร้างอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมองและอภิปราย ในเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต และสิ่งที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงโดย ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนา ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ ประธานชุมชนภูเก็ต และประชากรในพื้นที่ชุมชนภูเก็ตและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมองอภิปรายในเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ตและสิ่งที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน โดยเป็นมีประชากรในงานวิจัย คือ ตัวแทนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนภูเก็ต เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนภูเก็ต และแนวทางพัฒนาการสร้างสัญลักษณ์ร่วมโดยใช้อัตลักษณ์ชุมชนภูเก็ต

2.2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชากรในพื้นที่ชุมชนภูเก็ต ประธานชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนทนากลุ่ม จำนวน 50 คน เพื่อหาอัตลักษณ์และแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์เพื่อชุมชนภูเก็ต

2.3 ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ในปัจจุบัน สัมภาษณ์ประชากรในชุมชนภูเก็ตโดยแบบสัมภาษณ์ที่จัดสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบอัตลักษณ์และสร้างแนวทางวิชาชีพในการสร้างอัตลักษณ์สำหรับชุมชนกุฎีจีนโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแบบร่างอัตลักษณ์ในรูปแบบตราสัญลักษณ์ชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลงาน

3.2 นำแบบร่างที่ชุมชนคัดเลือกมาพัฒนาออกแบบเป็นตราสัญลักษณ์ให้สามารถนำไปใช้ในการสร้างภาพลักษณ์หรือการปรับประยุกต์ใช้กับชุมชนและกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการสื่อสารที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชนกุฎีจีน

3.3 นำต้นแบบนำต้นแบบตราสัญลักษณ์ให้ชุมชนและผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกก่อนการประชุมกลุ่มย่อย หลังจากนั้นนำต้นแบบตราสัญลักษณ์ที่ใช้ในการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและคัดเลือกผลงานการออกแบบเพื่อเป็นการรับรองการออกแบบอัตลักษณ์ โดยการประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ ประชากรกลุ่มที่ 1 เป็นประชากรที่เป็นตัวแทนจากชุมชนกุฎีจีนจำนวน 2 ท่าน คือ เป็นตัวแทนชุมชนกุฎีจีน คือ ประธานชุมชนกุฎีจีนหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน กลุ่มที่ 2 เป็นผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ นักออกแบบวิชาชีพ จำนวน 3 ท่าน คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญเป็นนักวิชาการ นักออกแบบ หรืออาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.4 นำผลงานที่เป็นตราสัญลักษณ์และรูปแบบอัตลักษณ์ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พัฒนาเป็นผลงานต้นแบบจากการสนทนากลุ่มกับตัวแทนจากชุมชนกุฎีจีน และผู้เชี่ยวชาญ (ตามขั้นตอนที่ 3 ข้อ 3.3) ก่อนทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 4 นำผลงานการออกแบบอัตลักษณ์และรูปแบบอัตลักษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ผลความพึงพอใจ โดยเก็บข้อมูลจากประชากรในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนกุฎีจีน จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลงานการออกแบบ จำนวน 105 คน

5. พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การศึกษาอัตลักษณ์พื้นที่กุฎีจีน ชุมชนและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนกุฎีจีนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมในทางประวัติศาสตร์ของชุมชนกุฎีจีน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฏีจีน และการสร้างอัตลักษณ์ โดยใช้หลักเกณฑ์ความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นหลัก
- 2) วิเคราะห์ จำแนกข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสร้างอัตลักษณ์
- 3) สร้างผลงานออกแบบและประเมินผลงานออกแบบ
- 4) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยแสดงผลการประเมิน ที่เป็นค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation (S.D.) จำแนกประเด็นเนื้อหาตามความมุ่งหมายของการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี